

SZEGEDI ÜNNEPI HEIEK

MA:

az Otelló bemutatója

Ma este kerül sor a szabadtéri színpadon a grúz balett nagy érdeklődéssel várt bemutatkozására. A világhírű együttes A. Macsavariani grúz zeneszerző Otelló című balettjét viszi színre a Dóm előtti színpadon. A balett koreográfiáját a világhírű táncos V. Csabukiani, a grúz balett megterem-

tője írta. Ő táncolja a címszerepet is. Desdemona szerepét V. Cignadze alakításában láthatjuk. Jágó Z. Kikalejsvili lesz.

Képeink, amelyek a balett péntek esti főpróbáján készültek, izelítőt adnak a nagy érdeklődéssel várt bemutatóból.

Az egész együttes szívügye

Amíg az Otelló a ma esti premierig eljutott

— Hogy lesz ebből előadás vasárnap? — tette fel mellettem a kérdést félizmeddig önmagának egy fázós bácska hétfő éjjel az Otelló első próbáján. A szabadtéri nézőtérrel valószínűleg a grúz balett patinás darabjának előkészületeinél. Az Otellóra mindössze két próbalehetőségük volt a grúz táncosoknak, s ezek közül is a pénteki főpróbának számított. De akkor, hétfő este, még nagyon dőregett minden. Legalábbis kívülről úgy tűnt.

Aki azonban ismerte az előzményeket, már kevésbé csodálkozott ezen. Délelőtt a tűző napon Juhász Ágoston színpadfelügyelő ugyancsak csóválta a fejét, miközben félméztelenre vetkőzött marokos legényei dagadó izmokkal húzták hórukk-ra a

drótkötelet. Két hatalmas félyben, feketével bevont díszleteket emeltek vastartókra; alájuk stilizált térszobák oszlopokat helyezve. Hogy lesz ez a monstros szél és viharálló, talány a számomra? — fordult Juhász Gusztó bácsi a mellette állókhoz. Később odajöttek a grúz együttes vezetői. R. T. Vahtangov, I. A. Aszkurava és Sz. Gorszkij, majd Bakó József is — és ötösben összedugták a fejüket, spekuláltak, számoltak, mutogattak és terveztek.

Estére aztán készen állt a nagy mű. Hátra volt azonban a másik, nem kevésbé komoly probléma: hogyan játsszon bele ez a nyolcvanöt tagú együttes ebbe a kis-szókatlanak tűnő technikai apparátusba. Bizony Paliavili karnagynak minden tizedik taktusnál le kellett intenie a zenekart. A szereplők rossz ütemben jöt-

tek be, a fénysávok elkésve találtak rá a legjellegzetesebb mozdulatokra, a hatalmas fekete függöny pedig makacsul ellenállt mindenfajta összehúzási kísérletnek. A nézőtérrel szembe telepedő Jágótól, Zurab Kikalejsvilitől meg is kérdeztem történelmi kérdőjelet rajzolt az éjszakába, de utána azért elmondta: rengeteg sok új probléma akadt percről-percre a színpad mögött. Csabukiani precíz ember, nem megy el semmi mellett sem anélkül, hogy részletesen ne tisztázná a megoldást.

Da, nacsinájem, pafтары — pattogtak a vezényszavak szinte percenként, s éjfélre sikerült is átvenni az első felvonást.

Péntekre pedig mintha felszakadt volna a jég, megenyhült volna a kezdeti idegesség. A vezetők és szereplők nyugodtan tudtak már koncentrálni magára a produkcióra. Csabukiani is egyre többet volt színpadon, de alighogy szerepe szerint lélegzethez jutott, s a kulisszák mögé került, ismét lehetett hangját hallani. Szóval kibontakoztak a nagy mű kontúrjai. Hiába, az Otelló — melyért Csabukiani Lenin-díjat kapott — nemcsak a kiváló koreográfus és balettművész szívügye, hanem az egész együttesé.

Az együttes tagjai mondták, hogy a premierre végre minden probléma megoldódik. Akkor pedig hálás feladat marad számukra a ma esti bemutató, mert jóstehetség nélkül is állítjuk, nagy siker várható...
Nikolényi István

Táncolni szeretni kell

Biancának, az Otelló-darab kurtizánjának rejtélyes mozgású tánca könnyű, mint a levegő, könnyű, mint megszemélyesítőjének neve.

— Későn kezdtem el táncolni, mondhatnám, hogy „öregem” — néz rám mosolyogva Eteri Csabukiani, amikor reggeli után, próba előtt leülünk beszélgetni. — Úgy történt, hogy tizenöt éves koromban, amikor nagybátyámat megláttam a színpadon, kimondhatatlan vágy fogott el: táncolni, táncolni. Nálunk is szokás, hogy a szülők öt-hat éves korukban elviszik gyermekeiket a balettkisiskola — így aztán alapos hátrányt kellett ledolgoznom. Szerencsére gyorsan tanultam. Előbb otthon, aztán Moszkvában Kazuhova keze alatt. 1955-ben kerültem haza a színházhoz.

— Van-e más táncos is a családban?

— A nagynénim valaha híres táncosnő volt, de már abbahagyta. Igaz, hogy a szakmában maradt: repetitor lett a színháznál.

— És a férje?

— Ő, ő is művész. Csak egészen másfajta. Maketteket készít.

A szálloda előcsarnokán vidáman, nevetgélve vonulnak át a balettkar tagjai. A balerina fölne, aztán a szerepeiről kezd beszélni.

— Erdemes volt tanulni, gyakorolni. Velük együtt bejártam szinte az egész világot. Latin-Amerikát éppúgy, mint Közép-Európát, vagy Finnországot. Legkedvesebb szerepem Marijának, a Bahcsiszeraji szökőkút hősnőjének alakja. A Don Quijote-ben egy utcai táncosnőt, a csodálatos szép Csipkerózsikában Florina hercegnőt alakítottam, most pedig Biancát. Persze, ezek csak a legfontosabbak.

— Melyik szerepet szeretné eltáncolni?

— A Hattyúk tava főszerepe minden álmom. Egyszer hét éve már úgy látszott, hogy sikerül, de akkor más szerepet kellett eljátszani: kislánynom született.

— Belőle is balerina lesz?

— Nem tudom. Nem tanítottam, nem is taníttatom balettra, de lehet, hogy egyszer úgy jár, mint én. Szép, de fárasztó művészet a balett: megkívánja, hogy a

színpadon, sőt a színpadnak eljen a művész, s minden nap újat adjon. Ha a lányom egyszer megszereti a színházat, akkor választani fog, akárcsak én. De én nem akarom befolyásolni. A színpadhoz nem elég, hogy ha valaki tud — táncolni szeretni kell.

És Eteri, kinek tánca olyan könnyed, mint neve, nagyon szeret táncolni.

Veress Miklós

Két arckép

A képen integető két pleruló balerina nem táncolt még főszerepet. Szegeden kívül külföldet sem ismerik, s különösebb ismertetőjelük mindössze annyi, hogy a grúz együttes tagjai, csinosak és fiatalok. Első külföldi vendégszereplés, s mindjárt az első külföldi interjú.

Egyikükre Moszkvában táncoló nővére hagyományozta át a balett szeretetét. Alig kilencéves korában húzta fel először a spiccipókat Tbiliszi-ben, hogy aztán ugyanennyi esztendőn keresztül ismerkedjen azokkal a mesterségbeli fogásokkal, melyek egy színházi balerina számára a kötelező és elengedhetetlen iskolát jelentik. Két éve végzett V. Sz. Georsevna növendékéként, s azonnal bekerült a grúz együttes balettkarába. Főszerephez természetesen még nem jutott, de ki a megmondhatója, hányszor álmolta már magát rivaldafény elé a Giselle-ben. Napi 7-8 órát tölt színpadon vagy próbateremben, ezenkívül nyelvet tanul és olvas. Mindent ami érdekes, leginkább verseket, különösképpen Jerszenyint.

A másik kislány sem tud sokkal többet mesélni. Balettmestere A. Cereteli, példaképe — már szinte refrénként hangzik — Csabukiani. Mindketten itt vannak az együttesrel, de itt táncol a balettkarban férje, Anzor Macsaradze is. Van egy kislányuk, aki gondoskodik a szabadidő programjáról. Legjobb vágya Lope de Vega Fújente Ovejuna című darabjából készült balett, a Laurencia főszerepének alakítása, melyben már többször táncolt Grúziában.

Mindössze ennyit mesélt magáról ez a két grúz kislány. A múzeum előtti szí-

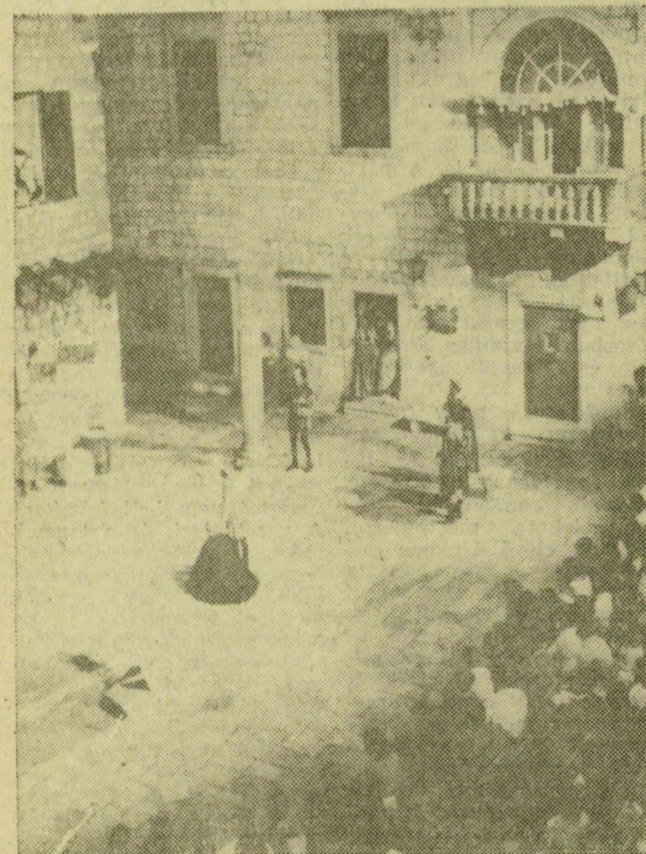
kóknál — képünk tanúsága szerint — éppen azt próbálgatták, milyen közel lehet kerülni a vízhez — szárazon. Ide írjuk nevüket: Irina Kamolova és Inessa Kavkaszidze.

Biztosan hallunk még róluk...

JÁTÉKOK DUBROVNIKBAN

DÍSZLETVÁROS — VANDORLÓ KÖZÖNSÉG — 26 SZÍNPAD
LÖKÖS ZOLTÁN UTIRIPORTJA

NAPPAL PIAC — ESTE SZÍNHÁZ

(Fent): A Gundulic tér nappal...
(Lent): ...és este, a Dundo Marojé előadásán

Dubrovnikba — az egykori Raguzába — a jugoszláv tengerpart csodálatos városába legjobb este érkezni. Nem mintha a nappal nem nyújtana elég megragadót: a tenger valószínűleg kék vizével, a part buja növényzetével, hatalmas pálmáival, a középkori várfalak és a legmodernebb szállodák kontrasztjával, a dalmát város olaszos nyüzsgésével, ezerféle színeivel. Nem azért. Mert a nappal is szép és kellemes, de az este egészen különleges élményeket tartogat. No persze mindenképp a városnak abban az ősi negyedében, amelyet a középkori várfal vesz körül. (Ez mindig bevehetetlen volt: a hódító török, amely az egész környéket leigázta, ide sohasem tudott behatolni. Napjainkban azonban már nem áll ellent az ostromnak: az idegenek, külföldiek tizezreit fogadja be, sőt várja tárt kapuival.)

En szerencsére este érkeztem. A hosszan elnyúló város (170 kilométeres tengerpart veszi körül) másik felén, Lapad villanegyedében volt szállásom, onnan kocsiztunk át a várnegyedbe. Amikor az egykori felvonóhidon beléptem, úgy éreztem, mintha a 20. századból nem is mai emberek lakta város utcáira csöppentem volna. Hihetetlennek tűnt, hogy a márványlapokkal kirakott járda, kocsit mentén a 15-16. századbéli, jórészt a velencei gótika legszebb jegyeit, a róneszansz építészeti, barokk díszítőművészet szépségeit magánviselő házak ma élő, munkába, gyárba, hivatalba járó emberek otthonait őrzik. Az utcákon áramlott a tömeg, mintha valami ügyeskező színpadi rendező mozgatna statisztériát, amelynek hirtelenjében mi is tagjai lettünk. Nem tudtam szabadulni a gondolatától, hogy díszletfalak, kulisszák között járok. Az egykori gazdag tengeri kereskedőváros pompás palotái, a fölbukkanó intím terek, dús ornamentikájú kútkifolyók, romantikus utcácskák, a várfal bástyái, s a falon kívül a csapkodó, nyughatatlan, morailó tenger vízében a várépületeket görnyedtetlen tartó sziklák! Akár valami nagy színház, valami filmváros százféle díszlete.

A képzelet tulajdonképpen nem is jár messze a valóságtól. Mert amikor érkezésem másnapján bekopogtam a Dubrovnik Szabadtéri Játékok igazgatóságára (hova is vezetne egy szegedi első útja?), a beszélgetésből és az utána tett sétából kiderült, hogy ezek a nagyszerű falak csakugyan dísz-

letek. Természetesen nem a szó szoros értelmében, hiszen egykori gazdái minden bizonnyal nem erre a célra építették fényűző palotáikat, nem ezzel az elképzeléssel alakították ki a város utcáit, tereit. Inkább fordítva áll a dolog: a művészet kedvelő dubrovnikaiak, a mostani szabadtéri játékok megteremtői rendkívül ügyesen élnek azzal a csaknem páratlan adottsággal, amelyet a természet és az építőművészet ilyen kiváló harmóniában kínál föl. A dubrovnikai játékoknak ugyanis egyik sajátossága, hogy előadásain külön e célra épített, festett, ácsolt díszleteket egyáltalán nem alkalmaznak, hanem mindent maga a természet vagy a történelmi múltú városkép szolgáltat.

Ebből a sajátosságából ered, hogy általában olyan darabokat, prózait, vagy zenés műveket választanak, amelyek ebbe a környezetbe illeszkednek. Nem is egyetlen millióba. A dubrovnikai játékok nem egyetlen nagy szabadtéri színpadon folynak, hanem szinte az egész városrészt színház, sok-sok színpaddal. Hogy mennyire így van ez, akkor láttuk igazán, amikor a játékok fáradságától megfáradtunk valamennyit. A többórás séta végeztével 26 színpadot számoltam össze, amelyek mindegyikén, minden szezonban tartanak előadást. Mert színpad itt az ódon hangulatú, de ma is árusító piac, amely a város nagynevű írójának, a 17. században élt Gundulicnak a nevét viseli. (Itt játszottak Drzic — közelmúltban Budapesten is nagy sikerrel bemutatott — vígjátékát, a Dundo Marojét.) Színpad és színház a zeneiskola parkos udvara, háttérben díszletként a város hegyoldalra épült piros-cserépes házaival, fehéren világító őrtornyai, s színpad az 1510-ben épült Rektor-palast előtti terecske, a Sponza palota udvara, meg a komor szirteken magasodó Lovrjenak vára, amelynél alkalmasabb színhely a Hamlet és az Otelló előadására aligha képzelhető el. Festett kulissza csak rontaná a hangulatot, amelyet ez a va-